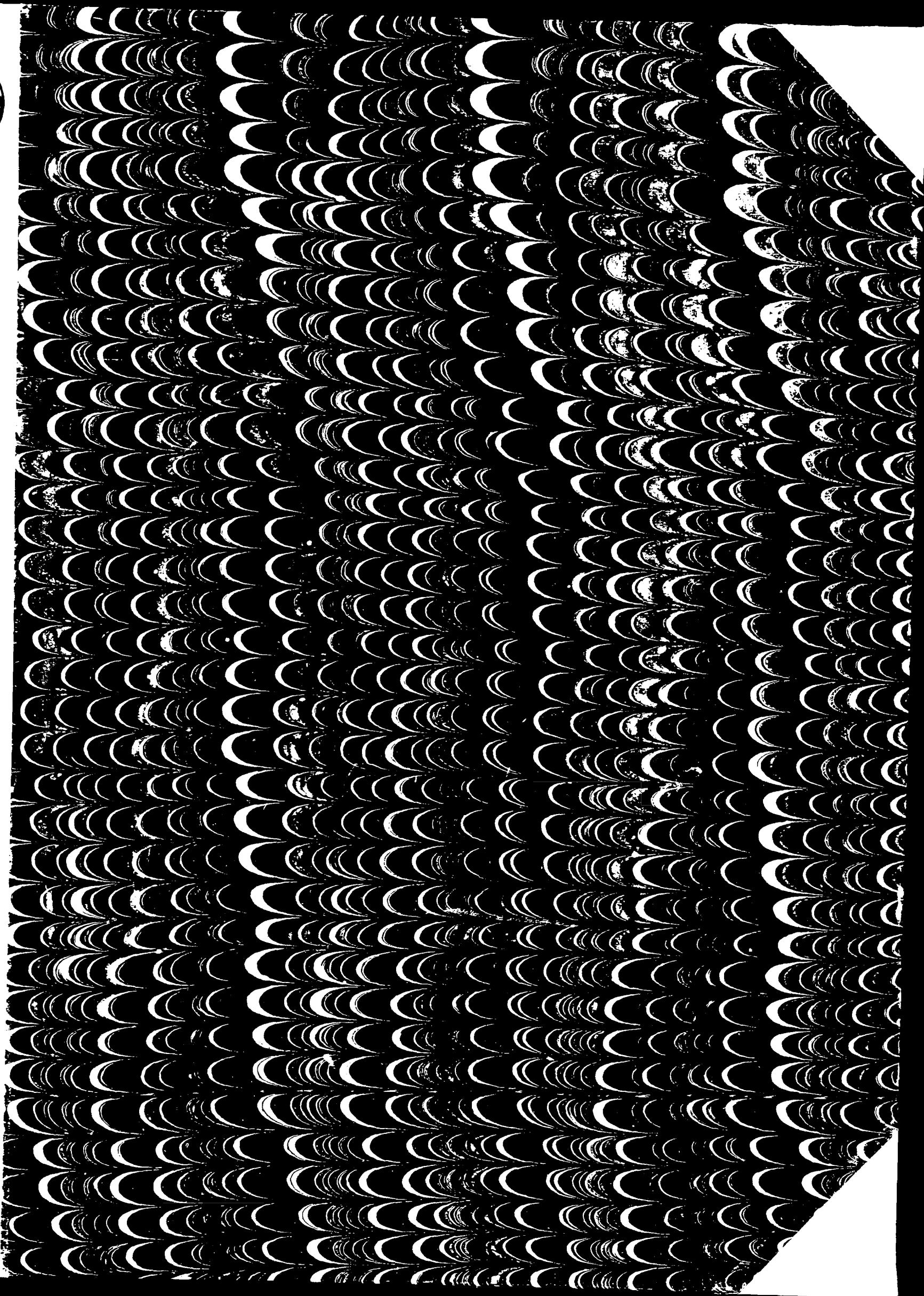
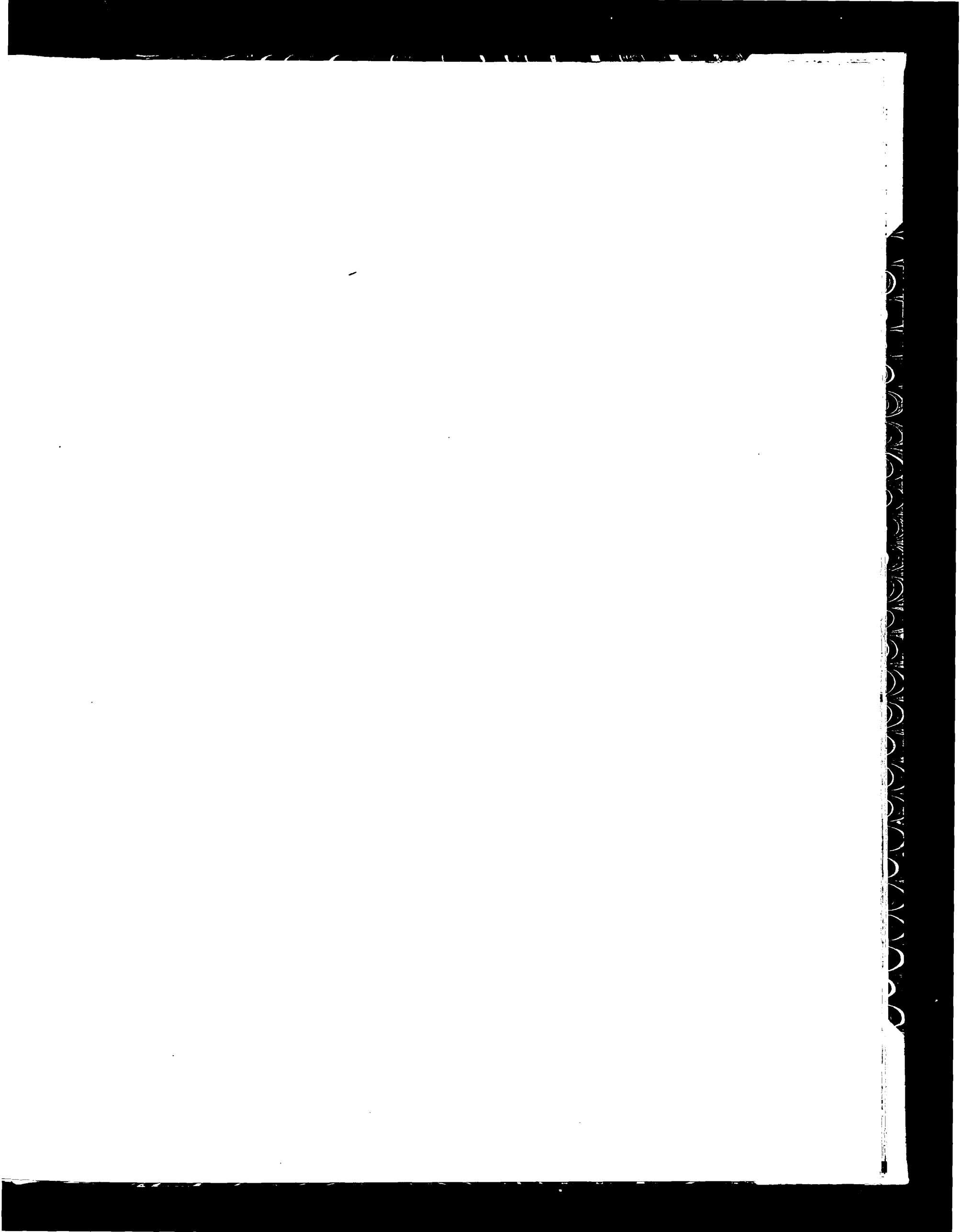
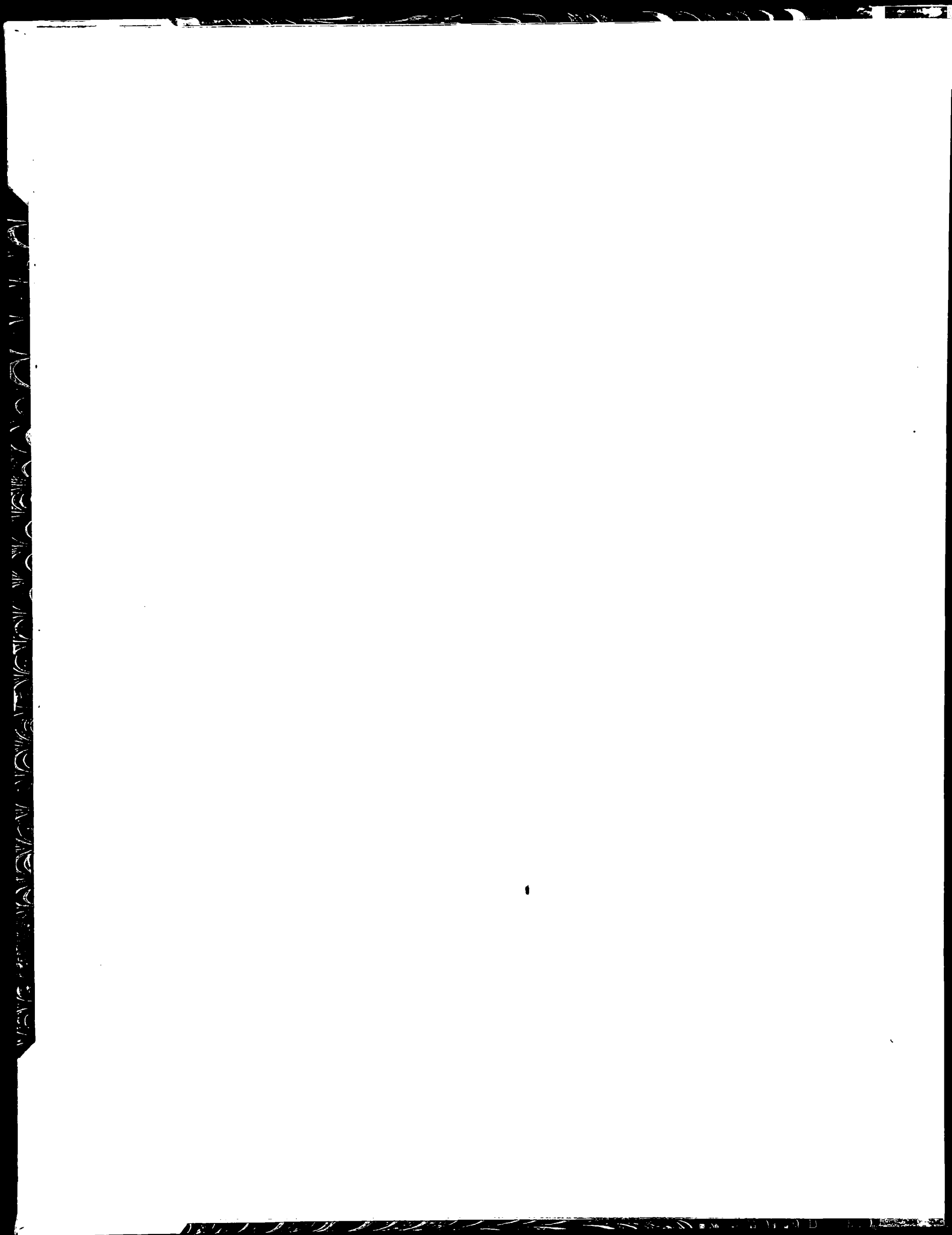

Geogr.
Ames.

Kort Berättelse om Väst

Indien eller AMERICA,

Som elliest kallas Nya Werlden.

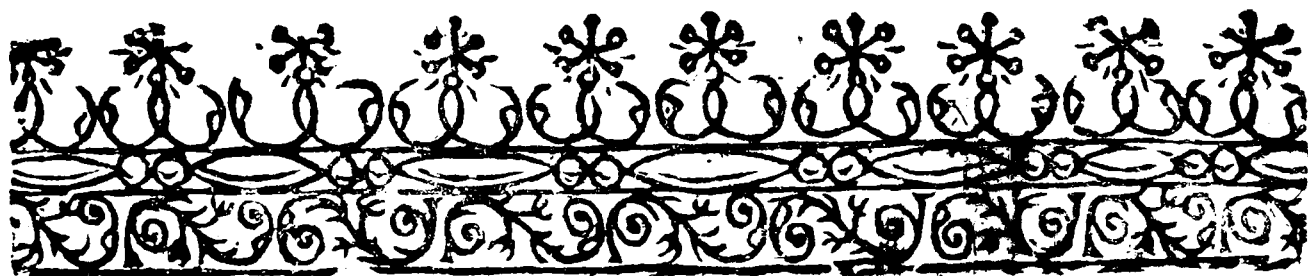
Anno M DCLXXV.

THE [illegible] [illegible]

1911 MAY 10

[illegible]

W. D. [illegible]

Herå blifwer rätt America kallat / som then Florentinern Americus Vesputius, aff hwilcken samme Landh sitt Namn bekommit / och uthaff the Gadtaner år 1497. Dist uth förrest; och så mycket ännu kunnogt är / aldraförst aff the Europeer / förmedelst Konung Emanuelis i Portugal omwårdnat / hafwer upspanat; Danseedt then Genuesern Christophorus Columbus hafwer år 1491. tillsörna thesse Amerikanske Ölar Hispaniola, Cuba, Jamaica besöckt. Hon blifwer ock kallat Väst-Indien / i anseande till det hon är worden optäckt på samma Tijd som Ost-Indien uthi Asien; såsom och för det at begge thess Inwånare föra enahanda Lefwerne; Inneslutes ock aff Stoore Ocean på alla Stidor / som är till Öster aff Atlantiske Hafwet / som elliest kallas Mare del Nort, Söder uthaff Magellanske Sundet / genom hwilcket hon blifwer atskild från Österlanden; Väster aff stilla Hafwet / som elliest kallas Mare del Zur. Men Norr uth hafwa the Europeer ännu ingen Strand eller

Thenne/
han wissat
de först
wägen
till then
nya Werl-
den.

Ende kunnat upfinna; dech måste ändteligen wara/
att hon sträcker sig till Zishafwet/ aldenstund Euro-
pa och Asia ligga tvvert emoot på andra sidan om Po-
len/ hwilcke jämwäl stöta till bemälte Haaff. Thes
Längd emillan bägge Sunden Anian och Magellanicum
är 2400. Ensta Mithl; uthi thes Bredd ifrån Ber-
get/ som man kallar C. de Fortuna. Sundet Anian
förblj / och till Berget kallat C. de Breton. uthi Nya
Francien 1300. Mithl.

America / så wisda som hon till thenna Dag
kunnog är/ fördeelas uthi twenne Deelar/ then Nor-
re och then Södre; thenne blifwer kallat Peruvia-
na/ och then andre Mexicana/ hwilka itt litet Nääs
åthskillier.

Then Södre Americæ Deel binder sig tillsam-
mans med then Norre genom itt Nääs tiugo Enste
Mithl långt / och begriper uthi sig härlige Länder/
ibland hwilcken Provincien Peru är then förnämste.
Thenne Deelen är icke mycket mindre än Africa/ lig-
ger uthi een Triangel; then eena Wdden sträcker sig
emoot then Norre Americam/ then andre emoot Afri-
cam / och trijdie emoot Magellanicam; Hennas
Längd emillan Norr och Söder är 1000. Ensta Mithl;
Bredden från Öster och Väster 800. Hon fördee-
les uthi efterföljande Länder; Castilla aurea/ Bo-
gota/

gota/ Peruvia/ Ghili/ Ghica/ Brasilia/ Caribana/
Gutana/ Biquert/ alle wid floore Ocean belagne.
Men inne uthi Landet/ som elliest kallas the Amazo-
ners Land/ liggä Pagan/ Picora/ Moros/ Bram/
Gharchas.

Then Norre America/ som aff somblige blifwer
kallat Mexicana/ uthaff then floore och ther widbe-
römbde Staden Mexico. Ifrån Sundet Antian och
förbemålte Nääs är 1500. Mijhl i längden/ och 1300.
uthi bredden. Helfften aff henne emoot Sudwäst be-
lägen/ är ännu till sin inre Deel heelt obekandt/ at
inhet mehr än bare Stranden är kunnigt; är och
mycket mindre upföckt/hwad som aff thenne Americæ
Deel sig emoot Nordstjernan sträcker. Men then
andre Deelen förbytes uthi många Länder/ hwilckas
Nampn är som följter: Canada/ Nya Francia/ Vir-
ginia/ Florida/ Nya Spanien/ Nya Granaten/ Ca-
lifornia; och till Väster siidan wid Sundet Antian/
tvenne Rikken/ Drevira och Antian/ hwar uthaff
Sundet hafwer sitt Nampn. The förnämste Ame-
ricæ Strömmar och Elfwer äro Paragnian/ som
flyter genom Nya Francien; Maragnian/ som och
blifwer kallat the Amazoners Elf/ faller genom Sö-
dre Americam; then kostelige Silfwerfloden/ Rio di
la Plata. These alla falla i Hafwet Del Nort.

Geent emoot på andra Stidan/uthi det stilla Hafwet / som warder kallat del Zur/ (det till undrandes är/) löper ingen synnerlig Strööm uth: Allenast emellan Californiam och Nya Granadam faller Gloaden Garamara uthi Vermillinske Wisken.

Americaniske ölarna/ som ligga öster uth/ äro fast många/ och ibland thesse the förnämste: Hispaniola/ Cuba och Jamaica; uthaff hwilcke the twenne förste tyckas wara aff lika Stoorleek/ allenast thenna längre/ then andra bredare.

På bägge förbenämde ölar finnas äthskillige Städer/ Hispaniola/ S. Dominicus/ Cuba/ S. Jacob; Här är och then förnämste Hamn uthi America/ Havana kallat.

Öön Jamaica/ som elliest kallas S. Jacob/hafwer till förnämste Stad Sevilla/ thenäst Oristan.

Uthi America finnas äthskillige Archebiskopz och Biskopz Stift; så ä Academies/ ther doch allehanda Booklige Conster öfwas/ een hoop Klöster / Scholar/ sampt Fattig huus/ etc. Ruum och Ställen ther Justitien handteras/ finnas och här på äthskillige Örtter.

Om Öön Barmuda.

Den Öön hafwer Styrmanen gifwit Namn/ som

som först henne upfann: Hon är ock kallat blefwen La Barcha/ uthaff Skieppet/ som uthur Engelland dikt först anlände: Är thestikest belägin wid Mexic- kaniske Stöns Inlopp/ ifrån Londen 3300. Engliska Mijhl / och Roand i Virginien emoot Euronotum 500. Mijhl. Är then största ibland öfvarne/ och til- lijka med the Ömliggande/till anseande som en Halff Måne.

Åhr 1609. hafwa Engelländarne henne besich- tigat/ och genom detta Tillsälle beslutit/ at föra dikt Inwånare / kallandes henne Summer- Eylandt / uthaff Skipparens/ ther först ledne Skiepbrote / Rampn.

Sedan blefwo här effter handen upbyggde åth- skillige Fästningar/ med Stucken och andre Gewähr försedde/ till at förswara Landet/ såsom och många nyttige och frucktharande Träen planterade/ uthaff hwilcke Engelländarne hafwa gjorde een stor Winst. Wid östra-sidan ligger een aflång Ö / som heeter Georgis / och öster ifrån theenne / een annan Liten/ sempte åthskillige andre större och smärre Öjar / som göra een stor Wijk tillsammans.

Thessa Öjar tillhopa/ kallade Barmudas/ äro omgifne med många farlige Klipper och Banckar/ för them dikt segla: Här äro allenast twenne Inlopp/

hwar

hvarföre så mycket svårare är/ henne med fiendelig
Macht at tvinga. Jorden är här icke aldeles sand-
achtig/ en heller svart Mull/ uthan haer något aff
hvarthera slaget. Brunnar finnas här aff godt och
söte Watn/ som hart när Haaffs-stranden warda up-
grafne/ uthi hwilcke Battinet växer till och tager aff/
lika såsom Hafwet.

Luften är reen/ tempererat/ lagom fuktig och
warm/ så at inthet kan föras ifrån thesse Öhrter/
som icke ther öfverflödiligen tilltager och frärer.
Träden finnas här stadigt gröna/ fast än the under-
tiden falla sina Blaad. Här växer ite slags Sad
som kallas Nagrum/ och är gemeent uthi alle Wäst-
Indianiske Öhrter; Theß Korn äro så store/at nå-
gre kunna göra itt Skålpund. Här såas två gån-
ger om året; är söga eller inthet kalt/ så at man
sällan seer något Teckn till Snö eller Is. Starcke
Åskedunder höres här ibland/ doch icke skadeligt för
någre Menniskior eller Creatur/ som underfundom
här uthi Europa. Inthet förgiftigt Creatur fin-
nes på heela Landet. Spinnelen är ock uthan Förgift.

Hafwet/ så som och andre Watn/ hwilcka stöta
in till thessa Öön/ äro mähta Fiske och Fogelrike/
som oss Europeer mehrendeels obekandte och okunni-
ge äre.

Här är
smärt det
Jordiske
Paradis.

Öhr

Åhr 1616. tilldrog sig här något sällsampt/ i det
 at 5. Karlar begofwo sig på een öppen Båat/ som icke
 war synnerligen stor/ ifrån thessa Öllar/ och efter 7. ^{Jag wille}
 Beckors Seglatz öfwer stora Hafwet/ uthi grus- ^{icke gärna}
 welig stark och farlig Storm/ kommo alla 5. lycke- ^{hafwa wa}
 ligen till Irreland. ^{rit med i}
^{theras}
Sällskap.

Om Virginia.

Denna Provink gränzar in till Nya Frankien/
 föregifwes hafwa sittet Namn antingen uthaff
 een Fläck ther wid Stranden belägen/ och så kallat/
 eller och uthaff Konungen Bigutna/ heller Drottning
 Elisabeth uthi England uthi hwars Regementz-tid ^{Det troor}
 hon är först upfunnen/ och är förnämbd Ap alchem; ^{iag.}
 sträcker sig till öster emot store Ocean/ Söder till
 Floridam/ Norr uth till Nya Frankien/ och Väster
 till the här till Dagz okunnige Länder. Här är al-
 lenast itt Inlopp/ som är genom then namnkunnige
 Wisken/ Chesapeack. Uthi hecla America finnes
 ingen lustigare Öhrt/ beqwämligare till allahanda
 plantering/ och som bättre kommer öfwer eens med
 wåre Kroppars constitution. Man seer här Berg/
 Högar/ Dalar/ Floder/ Wisker/ som ändas uthi een
 stor Wiske/ hwilken igen fructbärande öcker och Ång
 omwårswer. Uthi sielfwa Wisken möter een mån-

ga Öljär/ som äro deels öfwer med Skog/ deels färe och uthan Inwånare. Watnet/ när det är som minst / är det 7. men som måst och diupast 15. Samp-
 war. Landet är Bergachtigt / och det aff åthskillig
 Art: Somblige äro med Marmor beblandade/
 som befinnes ytterst i Wiken/ och sombligstades in-
 thet. Cristall finnes ock/ som genom Watnets macht
 drifwes uthför Bergen. När Enden smälter aff
 Bergen/ blifwer stoort Flood/ och det nederfallande
 Wattet hafwer een skön hög guhl Särja/ hwilken
 synes gifwa tillkänna/ at ther skall wara Gull. For-
 den är på många ställen/ till Särjan lijk bolo Arme-
 no, Terræ Sigillatæ & Lemniæ.

Wid Floderna ligga flatta/ långa och breda Pla-
 kar/ ödesamme/ Skogachtige och obrukelige.

Uthi förberörde Wijk falla 5. Rampnkunnige
 Floder/ som man med stoore Fahrkåster/ kan aff och
 ahn fara. Then förste heete Pauwhatan / aff
 hwilken när-liggande Landskap sitt Rampn hafwer;
 Storton Wihl ifrån thenne emoot Norden/ är Flo-
 den Pamauke/ then tridde Toppahanock; Then Fier-
 de Patawomeke; Femte Pawtuxunt / som är något
 mindre än the andre/ dech mehra aff Sift öfwerflö-
 dande. Såsom uthi thesse Floder infalla och uthlö-
 pa åthskillige ådrar och Strömmar/ altså beohär wid
 åthskillige slagz Folck. Dan-

Danfedt uthi Virginia wäxa många slagz Träån och öhrter/doch är ther ingen synnerlig Gråås-wäxt/ aff Orsaak/ at Wattenet som faller aff Bladen på Träån/ förhindrar theß Vpkomst. Ek/ Blm och Bök / sampt Gypres/ åchskillige slagz Geder och Saffras/Plommon-med flere fruchtbärande Träån och Witrancer finnas här i stor Omnigheet.

Åhret fördeela theß Inwånare uthi 5. Deelar; Winteren kalla the Pananow/ Våren Catapeuck/ Sommaren Cohattanough. När Sädengår i Ar Nephinough/ och Hösten Taqvitock. Ifrån Septembri till Novembriis Månadt begåa the sine förnämste Åhrs-Högtider.

Man finner här åchskillige slagz Diur/ of deels bekandte/ deels obekandte/ som Hjortar i stor myckenheet/ Arroughcum/ som föder sig uthi Träån som een Ekorn; Ekornar som store Kaniner/ Assapanick eller een flygande Ekorn/ Spasson/ Musascus icke olitj een Watusurek/ såd Harar/ och icke större än wåre Kaniner/ Will-swijn/ mindre än Tartariske eller Muscowitiske/ Biurar lijk wåre Stålhundar doch uthan Hår/ Hundar tiutande som Blfwar/ Wårgar icke större än Råfwar/ sampt Mårdar och Leekatter. Är till undrandes/at theras skadelige Diur inthet tillfoga ther wåres tahme Creatur något

mehn / såsom doch mycket skeer uthi Södre-Wästindien. Ther äro och örnar / Salckar / Rapphöns / Kalstoner / Turturdufwer med röde Fläckar. Om Sommartiden låta sighär see Swaner / Traner / Heyrar / Gås / Änder / Papegötter och Dufwer. Sångas och här äthskillig slagz Sift.

Thesse Landskap äro icke synnerligen med Solck besatte / såå Karlar / Drinfolck och Poickar mehra ; uthaff een olika Stoorleek / sombliga stoore som Jättar och sombliga små och korte som Dwerger / gåå halff-fullade / låtandes sine Hustruur medh twenne Muslerstaler sig Håret afflära Drinfolcken bruk a een lång nederhängande å Hustrudbonat / som Hårläckar. Theras Götter / Händer / Bröst / Ansichte / äre spräcklote / så at man seer öfwer heela Huden intet annat än måhlade och uthskurne Ormar / medh många andre Creaturs Figurer. På dronen hafwa the erij Hohl / och ther uthi båra / det the hoos sig hålla uthi höge Wårde. Mans-personer hänga gubla och gröna Ormar / understundom een död Rättia i drone ; somlige båra een Scalewinga på Hustrudet / somblige Salckestinn eller något annat främmande Fogelstinn. The gåå prydde öfwer Hustrudet och Skuldrarne medh Poconis-Root målat / hwilcken Drächt och Målning / ehuru hon till Anseandet selselig

Thesse
skulle wil
förfäta
pluons
sin pro
serptina /
serdeels
om hon
log i Barm
fång.

sellig är/hålles doch aff them för then Förnämbste.
The boo mehrendels wid Strömmar och Kläder/och
äro theas Boningar sammanflättade aff Swistar
på Tråän/ och betäckte med Barck så wäl och tloekt/
at inthet Wäder/ Köld eller Warne kan twinga sig
ther igenom. Theas Hustrur hafwa lått Barne-
fång/ och hålle mycket uthaff sina Barn. Mansfol-
cken sökia sin Föda genom Jact och Fiskeri/ thet
öfrige Arbete/som är wässa/såa/bärga up och plan-
tera/ befaller Swinsolcken.

Theas Båtar äro uthbrände aff heele Tråän/
och det Brända bortrifwes med Musleskaler. Swin-
solcken spinna Tråä uthaff Barck/Hiorseener samt
ett slag Gråas/ ther Pemennow kallat. För alt det
the bära någor Fähra eller fruchta sig före/ tillidia
the/ som Eld/ Wain/ Flodar/ åstedunder/ större
och mindre Fältstycken och Hästar/ ecc. doch aldramäst
för Skamm eller then Dnde/ hwilken the falla Ofte/
och thet icke thesöre/ at the älskan/ uthan mehra aff
Frucktan honom sitteigt dyrckia. Hans försträcke-
lige Belåten seer man i theas Kyrckior. Präster-
na gää nhti sådanne Kläder som theas Gud: The
bygg i sina Altar på Marken/och offra ther på Blod/
Hort: Jster och Toback/ så offra the komma heem i
från något Krig eller Jact.

The willa
gåna wad
re Tacksa
men the
weta icke
på hwad
sätt.

Åhr 1606. skickades först ifrån Engelland hit
till Virginten Inwånare/ till att besitela Landet.

Om Terra Firma, eller fasta Landet/

Nya Granada och Popaijan.

Fasta Landet eller Terra Firma, är ett trångt Land/
sträcker sig uthi Längden från öster till Väster/
begynnandes ifrån Cartagena och Popaijan/ alt
in till Castillo de Veragua; Bredden begynnes ifrån
det Stille Hafwet till NordStön. Landet är Bär-
gigt/ brutit och brandt/ theßlikest sumptigt och trä-
stigt/ och således förmedelst een osund Lufft/ grasse-
ra ther åthskillige swåre Siukdomar ifrån Maj till
Novembris Månad; Jorden ofruchtsam till att bår-
ra Säd/ doch wårer ther wål Gräs för Boskap.
Här i Landet äro någre Provincier som Panama/
och ther uthi någre Städer. Veragua ett
bergachtigt Land/ och med Wilde Skogar sampt Bus-
skar öfwerwuxit/ warande uthan Trädgårdar/ Bos-
skap/ Hweete och Korn/ Rikt aff åthskillige ge-
nomlöpande sköne Guldmijner och Grufwer / som
ther finnas i Floder och Berg. Indianerne äro här till
Wapn och Krig wål öfwåde. Floder/ Hampnar/
Wisker och Berg hafwer man här många.

Riket Nya Granada sträcker sig och ifrån öster
till

till Väster/Söder och Norr/ och författar uthi sigh
 S. Marta och Cartagena/ jämväl een deel aff Po-
 pation. Landet är sampt/ doch störste Deelen består
 aff Berg och Dalar; Berömines så väl aff äthskill-
 lig slag; Boskap som godt Beete/ här allehanda skön
 Frucht och Hweete. Ther såås såväl fint Gull
 som Koppar. Inwånarne äro itt wligt Folk/ flitige
 Köpmän/ gå å uthi Boomuls Kläder. Detta Lan-
 det hafwer bekommit sitt Namn uthaff een Admiral/
 född uthi Granada i Hispanien/ som först här een
 Stad wid samme Namn funderade. Här är een
 Insid/ som blifwer kallat Guara vita/ uth med hwil-
 cken Indlanerne hafwa sine Affgudar/ them man mee-
 nar äga een otrolig Skatt uthi bara Gull bestående.
 Kyrcklor/ Scholar och Klöster är här en heller man-
 gel uppå. Större och mindre Köp- och Handels-
 städer finnas här icke mindre/ och drifwes äthskillig
 Handel medh Gull/ Juweler/ sampt andre kostbare
 Saaker/ som hoos Indlanerne finnas. These Stä-
 der äro på äthskillige Tider aff the Christne inråta-
 de/ och uthi hwilcke icke handlas med Gull eller andre
 dyrbare Saaker/ ther hafwa the i thes ställe ymnigt
 Boskap och andre Creatur. På itt ställe här i Lan-
 det fins och itt Berg/ som alltid brinnande är/ och
 kastar ifrån sig större och smärre Steenar. Ellies
 finnas

finnes här och een Flood kallad S. Magdalena/ aff
 thet hon på thes Dag först är upfunnen/ och uthfal-
 ler med sådan Häftigheet och strid Ström i Hafwet/
 at the som thes Vthlopp wela förbi/ må ste icke segla
 förnär/ så framt the icke skola aff berörde Ström
 något Menn lida. Det föres och på bemålte Flood/
 i detta Nya Riket många Warur.

S. Martæ Låhn uthsträcker sigh till Terram
 Firmam eller fasta Landet/ emillan Cartagenam och
 Gloden De la Hache: Gull/ Koppar och ädle Steenar
 gifwer thet ymnigt. Är riket uthaff Golck / som är
 Krigzöffningar mycket tillgifselt. Detta Lånet be-
 griper uthi sig fyra Provincier/ Potiguam/ Bero-
 nam/ Chimicam och Tanronam/ bland thesse är then
 sidsta rik uthaff Metall och the sköneste Steenar.
 Thesse Öhrter med theras Städer/ äro på äthstillige
 Tijder bygde och besatte med Golck uthaff the Christne/
 aff hwilcke een deel berömmas för det thet ymnigt
 wänckar Boskap/ Säd och Koppar/ etc.

Then Provincien och Låhnet Carthagina gränt-
 sar ifrån öster till Väster/ ifrån Gloden Magdalenæ
 alt in till Gloden Darten; Men ifrån Öder till
 Nord är Landet Bergachtigt och fullt med Klipper;
 Dalar med höga Trän bewurne; sucktig Lust / här
 icke synnerligen Hwecte/ gifwer en heller från sigh
 Gull/

Gull/ uthan på någre serdeles Rumm. Man hamp-
 ptar och här' uthaff Träen allehanda slag; Gummi/ så
 som och finnes här then wälluchtande sampt aff män-
 ge Dygder berömbde Sanguis Draconis. Een ibland
 the förnämste Städerne effter Landet Cartagena
 kallad/ ligger här wäll på een slätt Marck och sandig
 Grund/ icke långt ifrån Hafwet/ och hafwer een så-
 dan Hamn/som på någon Öhrte uthi Wäst-Indien
 kan finnas. Hafwer Wijsker som löpa långt in/hwar
 rest finnas friskt Watn. Lufften är ohälsesam/ för
 the många onde Dunster/ som upstiger uthur Träst
 och Dymarek.

Åhr 1502. år Carthagena först upfunnen/ och
 hafwa theß Inwånare förgiftat sine Pisslar/ medh
 hwilcke the hafwa skutit emot the Chrisne; Någre
 Össar ligga geent emot Landet. Popaijan ligger
 under Aequinoctial-Linien/alt till Cartaginem i Norr/
 och sträcker sigh sedan ifrån Granadae-gränker i
 Öster/ alt in till stilla Hafwet. Inwånar-
 ne äro fast annorledes artade/ än the Peruvianer/ så
 wäl till Seeder som annar Naturlig Böttelse/ hwar-
 uthinnan the långt öfwergå the Peruvianer/ hafwa
 een friskare och helsosammare Lufft/ än the andre här
 till gränkande Öhrter. Städer finnas här så wäll
 som uthi the andre Provincierne/ aff hwilcke somblige
 S beröm

Sådant
sker esom
oftast wäl
hoos oss/
men gös
nom Dag
dantare/
etc.

The är god
de Arhet
Her.

berömmas för deras Wälbefägenhet/ sköna Lust/
Muhlbeete/ fiskerijke Städer och Gullmätner. Uthi
deels thesse Städer äro skickelige Inwånare/ aff een
hult och skön Kropp/ uthi deels/ Grymme och Beest-
achtige/ som sälla Menniskio-kiöti på Maat-torgen/
och när the warda förbittrade/ skona hwar andra lefe
inbyrdes. Somblige aff thesse hafwa stoort Guehl
på Synnen/ hålla sig oreentlige och ofskickelige/ hwilka
meehna sig efter Döden blifwa försatte på sköna
Shrter och Märcker/ då the än Hedningar wore. V-
than thesse är och tet wilt Folk/ som går nakot/ och
hafwer hwarcken Allgudar eller någre Beläten/ som
the dyrckar. Tilldrager sig och somblige stades för-
skräckelige äfkeslag. På Bergen finnes ibland Lelion/
Tigrar/ och Boskap sampt Rådiur. Här är och
een Dahl/ thedan man kan hämta Magneet-steen.
år 1541. år detta Land först med Inwånare uthaff
Caspar de Rodas besatt.

Om Venezula med then Gödre-dee- len aff Nya Andahuzia.

Venezula sträcker sigh till Stranden aff Terra
Firma/ till Öster gränkar hon till Nya Anda-
luzien; Väster till Låhnet Rio de la Hacha och S.
Marthæ. Detta Landet är mycket fruchtsamt/ och
bär

bär wäl allehanda slagz Eäd / efter man ther så
wäl såår som står två gånger om året / öfwerflödar
med alleslagz Färad och Bostap / så at the kan näst
omliggande Länder meddeela hwarjehanda Victua-
lie Perkeles / sampt Boomuls Låroffte. Ifrån Hamp-
nen Guayra uthskippas Drehuuder till stoor Myken-
heet / såsom och Garzaparilla. Här är ock een rijk och
ymnig Jacht sampt Fiskeri / hwar uthaff Inwånar-
ne ock äro råfåde uthi stoorre Krig och Eplijt medh
hwar andre. Theßlikest ock sköne Gullmineralier.

Åhr 1528. hafwa the Christne först sändet Inwåna-
re hit / och såsom the samma / som sände them / icke haf-
wa beflitat sig om / så till att besätta Landet / som
till att söka Byten / altså hafwa Inwånerne måchta
afftagit och förminskas. Venezula / hwilcket meh-
rendeels som är bygt uppå Pålar och Stäckar / liika
som Staden Benedig / hwarutha ffock hon sit Namn
hafwer / till hwilcken Öhrt man går öfwer Steens-
broor. Det är ett wilstebegrept Land / som icke alle-
nast löper långt uth med Hasszstranden / uthan ock
upp i fasta Landet / författar uthi sigh thesse Provin-
cier / Curianam / Culcas / Caracaa / Bariquicimenlo /
Zucugo. Här ligger een stoor Insiö Maracaibon
benepnd / som för Handelen är mycket beqwämlig /
hwilcken består uthi åthskillige slagz Warur / som

Så går
det när
man seer
meer på
sin egen
flytta / än
gemeene
Basta.

skönt Toback / Wax och något Gull / etc. Städer finnes här äthskillige / hwilcka mehrendeels till Handel obegwämme äro / undentagandes så spikig Berg / Hampnar och Öllar äro här äthskillige. Uthi Hampn Burburata äro Saltbruuk. Landet på somblige ställen öfwerflödar så aff Boskap / at Inwånarne göra een stoor Winst aff theß Inmäte. Floden De la Hacha fallar emellan Venezulam och S. Martham / i hwilcken inthet Gull synes. Stadens Hampn är Nord uth belägen / är omgifwen med ittymt Land. Ther äro och många Tigerdiur ; Har Franckar / Krokodiler i Floder ; öfwerflödar med Gull och dyrbare Steenar / som äro tånlige till många Läkedomar. Hafwer och Saltgrufwer uthi sig.

Nya Andalusia som elliest Paria kallas gräntsar öfver uth till Benzulam / är witlebegrepen / genom hwilcken och faller then store Elfwen Oronoque. Här äro och sköne Saltgrufwer. Här emoot Stranden ligga många Öllar i Stön / bland hwilcke Margarieta / som Christophorus Calumbus år 1498. först hafwer upfunnit / är then förnämsta / skönaste / lustigaste / sampt med Inre ånare bäst besatt / och berömmes förnämligast aff godt Beete / bärande Trän och andre Fruchter. Till östra Sjidan äro många Klipper och små Öllar belägne / kallade Testigos. Omkring
är skönt

är skönt Fiskewatn. Vthur Stöbotten uphåmpas många Pärlor/ hwar till the Christne mycket bruka Aethioper och Morer att gåa under Watnet. Här på Ödn hafwa Indianerne frjwilligt inlåtit Spaniorne/ och them upptäckt the förborgade Perleskatter/ som wid then tiden wore hoos them uthaff inthet Wårde; För hwilcket Konungen hafwer them alle frje glordt/ och them i Wänskap och Förbund uptagit.

Fasta Landet i Andalusia begynnes wid Berget G. de Salinach/ och sträcker sig till P. d' Araga/ hwarest sköna Saltgrufwer äro. Här är ock en Stötte fjärran ifrån Stranden/ med salt Watn/ och full aff Salt/ Holländerne mycket wäl bekandt. Vthi Landet näst omkring är mycket Wildt/ så som Hjortar/ Hinner/ Harar/ Kaniner/ så ock skadeliga Otur/ nembl: Ormar och Tigrar: These besynnerliga Provink är Gumaná/ som ligger twert öfwer moot Ödn Margaretha/ ther finnes Crocodiler/ lika them i Gloden Nilo. Öfwer Gumaná löper een Wijsk upp i Landet/ hwars Strand een hoop Barbarer/ som gå nakote/ hafwa bebodt: These/ när the reeste till Krigz/ betäckte sig med en Kiortel/ sampt Hufwudet med många sköne Glådrar beprydt. På theas Fåster öfwerstrucko the sig med een hoop Träck/ sampt med

En stoot
Devotion

Jag troor
thet siñas
ock wil
somblige
hoos oij/
som icke
stoor och
sa det.

wackre Slådrar sig uthsatte; besturo Håret öfwer ö-
rona/ drogo Sklaghären uthaff Hakan; älskade my-
cket swarta Tänder/ them the med serdeles tuggade
öhrter swarta girde.

Theras Jungfruur
gingo heel nakota/ och acktade inthet något Jung-
fru-nampn/hålla mycket aff tiocka Beenkalsswar/och
på det the theß mehra må swälla upp/ binda the så
mycket hårdare Strumpebanden nedan Knäweeken
till. Dwinfolken gå med Böxer/och effter the lefwa
uthan nå gon Blygd/ så står thet i Mansens Wäld/
at straffa Skidkan/ som honom bäst synes. Manne-
nom står och frist at taga flere Hustrur/ them han
sine Gåster till behag/ ibland för Penningar uplåter.
Dwinfolken öfwa sig mycket på Dankande/ Stim-
mande och Skutande; och finna sig icke mycket be-
swårade när the föda Barn; och när the komma till
Werlden/ anbinda the theas Hufwuden med Boom-
ulls örnegätt/ på det Kinnbackerna må blifwa ma-
gra/ och icke swälla upp.

Om Guiana eller Amazonum Landskap.

Betrachtande aff detta Landet/ förefaller först
Lat förmåhla om Floden Amazonum så kallat /
och Provincierne uthi öster belagne/ och det som är
begripit emellan bemålte Flood och Floden Orno/så
som

som och om sielfwa Floden Orno. Then stoore och
 wiideberömbde Strömmen S. Juan de Las Amazonas
 aff somblige kallat Tobo/Topor/Tapera/ är först up-
 funnin år 1541. aff een Spannior Francisco Orel-
 lana nämnd/ och sedau wiidare besökt uthaff Hollän-
 darne: Hafwer ite breedt och wiidt Dof/ genom hwil-
 ket Watnet uthfaller med sådau Hästtighet / at på
 någre Mähl Wäg / finner man friskt Watn uthi
 Stön. Lustens Arth och Natur hålles här för
 then bästa. Landet är fructbart/ effter som Öhrter-
 na äro belågne; Hafwer ymnigt alt det som ländet
 till Meniskeligt Uppehälle/ men besynnerligen Span-
 nemähl/ och sådanne Warur/ hwilken the wäro of-
 werflödig till sig byta aff Inwånarna/ emoot ringa
 och gemeena Warur. Inbyggarne äro ite tahne
 Guld / och uthaff det Nagz Indianer / som the kalla
 NUGS: Hafwer Trän/som brukas till mängehan-
 da ting/ äthskillige slagz Särger/ Gummi/ Boomull
 och Tobak; Hafwer ock Säckar/ sampt then Öhrten
 Pitam / hwilken the bruka i stället för Hampa/ till
 Noot/Nåat och Keep; Ymnig uthaff allehanda slagz
 Trän och Jordefrucht / såsom of sköna Mineralier/
 dyrbare Steenar och mänge andre för Rödphandelen
 nyttige och tianlige Warur.

Uthi Inlopet på ofwanbemålte Flood ligger een
 öd/

Det är my-
cket aff
Zednins
Gärne.

Så haat
the aldrig
Sorg för
Died.

Dö / aff the wåre kallad J. Connyen; något länge
hår ifrån Wåster-uth åro åthskillige öljär belågne/
nåmpde Grabbepoere. Här ifrån långer Wåster-
uth/ alt till Wiskan aff Floden Wiapoco/ möter man
åthskillige Floder. Bemålte Flood Wiapoco hafwer
uthi site Inlopp två fammars Watin; är upfylt
med många öljär. Inbyggarena åro mycket fogell-
ge och sticckelige/ i anseande till Barbarer/ härberge-
ra gerna Fråmmande/ gåå nakote/ icke för then skull
at the hafwa Mangel på Kläder/ i thy the hafwa
nog/ hwar uthaff the them göra kunna; Fånga Fi-
skar på underligt wiß/ och i så måtto/ at the kasta itt
slagz starck-lufftande Trå i Watnet/ som warder kal-
lat MW/ genom hwilcken Fisten blifwer så wim-
lande och yr/ at han ligger liike som Döo/ och kan alt-
så med bara Händerne fångas. Theas Bröd blif-
wer kallat Cassavi/ hwilcket ock them tienar för Drick-
cka/ när the det åta/ liika som the Brasilienser. The
plågas mycket uthaff itt listet Creatur/ som een Lopp-
pa till anseande/ wid Namn Niguas/ hwilket sig in-
fråter uthi Lederna under Näglerna/ och annorstådes
ther Ledemotherna foga sig tillsammans. Man kan
icke beqwåmligen reesa upp för bemålte Elff/ för theß
färliga Fall/ uthan i Augusti Månad. Uth medh
Norre brådden aff Floden/ under Berget Gomeribo/
frärer

växer wäll Toback/Mayzum/Boomull/Blinswits
 star och andre Träd. Längre Wäster uth möter
 man thesse Gloder Apurwaka/Gauwo och Wia/ther-
 effter Sajana/Caurora/Manamanari/ och geent
 ther emoot the öjarne Crepice/ sedan Gloden Sena-
 maril/ Gunanama/ Juraca/ Mayarii/ Marawhy-
 ni/ Suretyni/ med flere andre/ alt intill sielfwe Dre-
 noque. Här wid Siöf anterna fördeelas åhret åth-
 skilligt / öster uthi Guiana emoot the Amazoner är
 som warmast uthi Augusto/ men uthi Februario (som
 hoos them är Winter/) är Regn och Stormacktigt:
 Men Wäster uth emoot Ornoque är som warmast/
 (och hoos them Sommar) uthi October. Then an-
 dre Deelen är olustig uthaff Regn och Stormväder
 uthi April. Man spørser här ringa åthskillnad
 millan Winter-tiölden och Sommer-warmen. För
 Aequinoctial-Linens nära öfvergående / är Natt
 och Dage her nästan lika lång. Här är een annan
 Ellderäkning än hoos oss: Hafwa och sina Räk-
 ningar mycket annorledes än wi / både uthi itt och
 annat. Hålla sig till ingen wiß Religion/ uthan al-
 lenast hålla Gool och Måne uthi någor Byrdning/
 aff Orsaat the meena them hafwa Liff/ doch li/ wäl
 hwarcken tillbidia eller offra them något/ uthan kunna
 synas något widskapelige uthi theras Camaräm-

Så gide
 och wäl
 många
 Statister
 ibland the
 Christne.

D

men

men och Swärmerti. När theas Gasiagve och Herre eller Wanner affliida/ hålla the een stoor Gast Dricka/ Dansa/ Springa och Stunga/ med hwilcka Odgder the långt öfwergå andre Folck / skattandes then för wärdigast/ som sig först dricker öfwer full. Men the Framlednes Slächt och Förwandter gråta och sörla. Theras Präster / som kallas Pedajos/ tala på wissa Tijder med Diefwulen/ then the nämpna Wattipa / som them bedrager och saxerar. The hata och fruchta för honom/ sånandes honom wara ond och fahrilig / emådan han offta med Hugg och Slaag them plågar och handterar. Indianernes Troo. Meening och Troo är / at the Fromma komma till Himmelen/ hwilcken the kalla Gaupo/ men the Onnda neder till Jorden/ hwilcken the kalla Son. När någor theas Förmån dödr/ taga the antingen een fånga Tråhl eller Tjänare aff Daga/ at tjäna them framdeles uthi andre Werlden.

Jorden är äthskillig/ ligger lågt wid Stranden/ Man skulle här spörja een stoor Heeta/ hwar icke det kalla östan Wädrer aff Hafwet komande / hwilcke the kalla Brisen/ och mitt i Dagen blåste/ then tempererade. Man finner här mångestådes såå Inwånare/ för Luftens Osundheet/ såsom ock the äthskillige Gloder/ som öfwergå låge Landet; Men annorstädes/

des/ther Landet är högre/ och Floden finnas/ är thet
 wäll bebodt/ och Marken ther fruchtbare. Uppå
 Bergen är een frisk Lust/ och Landet rikt uthafst
 skillige Bergwård. Swad een Menniska hafwer
 nödigt till Uppehålla/ växer här ymnigt/ såsom är
 Cassawi/ aff hwilket the backa Bröd på ett serdeles
 sätt; Här brukas ett slagz Sweete/ som the kalla
 Maisum/aff hwilket the backa sköna Bröd/och bryg-
 ga godt öl. Een mäktig öfwerflöd och ymnigheet
 på sköna Honnig/ hwilket tillika med Waxet medh
 stor Winst på äthskillige Öhrter förnytras; Haf-
 wer inga Wisingårder/ icke therföre/ at Wijn skulle
 ther en wära kunna/ uthan förthen skul at ingen wa-
 rit hafwer/ som ther hafwer det planterat.

Allehanda Willdiur och Foglar till Menniskio
 Naring nyttege/ äro här ymnigt/ aff hwilcke somblige
 äro hoos of deels bekandte/ deels obekandte. Easom
 ock alla handa Trädz Frucht/ hwilcka i lika måtto
 somblige hoos of bekandte/ deels obekandte.

Här uthi Landet finnes ock sköna Säckar röhr
 uthi stor Myckenheet. Boomull är här uthi Lan-
 det een gemeen Wahra/ aff hwilcken Inwånarna
 göra sig Sängar. Gifwer ifrån sig äthskillige slagz
 sköna Färgor/ mångehanda wallustande Gummi/
 samt andre nyttege och sköna Saker. Zaspis och

Porphyr-steenar samtpe Toback/ år här i lika måtto till finnandes.

Floden Dronoave/ hwilken elliest aff the Spanier blifwer kallat Drellana/ stillier Nya Andalusien aff Gulsana/ hafwandes mehrendeels sitt Uthrsprung uthur Nya Granaten. Provincien Amaspata stöter här in till/ hwilken år rik aff Guld/ oansedt hon år nedrigt belägen. Wattenen som falla igenom sumpige och dyfulle Öhrter/ drickas icke uthan störste Fähra/ effter uthi them finnes allehanda skadeliga Matkar.

Stelfwa Gulsana/ år till sin indre Deel ännu söga bekandt/ hwarest hon ock år mycket Bergachtig/ hon infattar och uthi sig een mächtig stor Insjö/ kallat Parime/ i Stoorlecken en olisk itt Haaff.

Om Brasilien.

I Thi Södre Americae Deel ligger Landet Brasilien/ tillförende kallat aff the Portugiser/ som thet först upfunnit och besökt år 1500. S. Cruets Provincia/ om hwilkens widg och storleek/ såsom och huru många Högdingedommen hon innehåller / äro äthställige Meeningar: sombliga förnämla här wara 14. Högdingedommen/ och somblige 8. effter then förra/ Para Maranhon, Ciara, Rio grande Parahyba,

hyba, Tamaraca, Pernambuco, Seregipe, Bahia, Ilheos, Spritu Sancto, Portu Seguro, Rio de Janeiro, Sant Vincente, efter then senare / Tamaraca, hwilket hålles för det äldsta / Pernabucco, Tcdos los Santos, Ilheos, Porto Seguro, Spritu Sancto, Genero, S. Vincentij.

Wid Haaffsstranden finnas 8. eller 9. fram för äthskillige andre ther belagne Hampner / berömligaste / hwilcka Hampner deels Floderna girda med site widt begrepne Bthlopp uthi Hafwet / deels flora Wikar löpande upp i Landet.

Detta Landet är i sig sielff heelt lustigt och skönt / hafwer een reen och sund Lufft / sig förorsakande aff the lustige Wädren / som komma aff Hafwet. Sköna Springe-flätor / åar / såsom och lustige Skogar hafwer man här nock : Ibland många andre Floder är then som kallas Silfwerfloden / förnämligast / hwilken faller så stridt och långt uthi Hafwet / att Skiep;folket kunna hempta theß söta Watten / långt för än the see Landet. Landet är på somblige ställen flätt / och på somblige luter Berg / fruchtbar och alltid grönskande Jord / ymnig uthaff Säcker här växande

xande Rödor som Naturen hafwer planterat / jämpte
 många andre sköne och herlige Fruchter som här på
 Erden växar. Man fångar här tre slag Wildswin/
 wilstandes så wäl i Skön som på Landet / hwars Kiöte
 är sundt och wälsmakande : På åthskillige andre
 Diur / hwilcke wi på vårt Tungomåhl en weete
 Rampngifwa / mycket mindre och kunnoge / öfwerflö-
 dar här i lika måtto.

Här tör
 man icke
 köpa Kat-
 ten i Sät-
 kan utan
 man kan
 se hwad
 man får.

Inbyggarna weeta aff inga Gudar / äro deels
 mycket begiffne på Fogle-spådommar; Männer så
 wäl som Qwinnor gå blotte och nakotte / starcke till
 Kroppen / låta en heller Hår på sig waxa / undenta-
 gandes på Hufwudet / som the hafwer mycket långt;
 Wandra hopetals omkring / gåendes uthi största
 Enstheet. Månge Familier lefwa under tre Taak;
 sofwa om Nätterna uthi Sängar aff Nätt gjorde/
 och emillan Erden uppbundne / på detta inga skadeli-
 ga Diur må till them komma. Äre icke egennyttige/
 uthan hwad the hafwa / deela sig gierna emillan.

Så skulle
 det och wa-
 ra ibland
 oss Christ-
 ne.

Sångarne them the hafwa i Krig bekommit / glö-
 da och plåga the een Tild bort åth / sedan slakta / steka
 och äta them med dankande och springande. Ifrån
 detta Landet förs till Europa åthskillige Wahrur /
 mycken Umbra / herlig Balsam / Brasille-Trä / hwar
 med man Klåde färgar; Toback och Ingefäbr.

ibland

ibland äthskillige andre/ äre allenast några få
här i Landet stoore och berömlige Städer/ som är
S. Salvador och Clindo, &c.

Om Paragvay eller Provincierne Rio de
la Plata, med the under-liggande Landskaper Tucuman
och Santa Cruz de la Sierra.

In Provincierne Rio de la Plata/ hafwa bekommit
sitt Namn aff sielfwa Floden så kallad/ hwilkas
Gränker äre ännu obekante/ undantagandes hwad
sig sträcker till Norre-Haafwet/ the taga sin Begyn-
nelse ifrån ofwanbemålte Floods brädd/ och ändas
Norr emot then Brasiliae-deel som Tropicus Capri-
corni går igenom. Väster sträcker the sig till Pro-
vincien Tucuman/ annorstädes röra the ytterst aff
Peruvien. Detta Landet berömmes högeligen aff
thes ymnoge och mycket wäl fruchtbärande Jord/
ty hon gifwer risfeligen ifrån sig Sädh/ Wijn/ Säd-
ker/ etc. Uppå Beete för allehanda Booskap/ är här
en heller någon Brist; Ibland många andra Creatur
erifwas här Hästar heelt wähl/ hafwer Hiortar aff
äthskillige slag/ Swin/ Markattier som andre Men-
niskior stoore; Käfwar/ Tilgrar/ Lellen och andre
slag; Wildtur/ såsom ock then ingen-Skade-göran-
de Chameleonten. Dansedt man för någon Tidh
sedan

sedan meent hafwer/at här i nertiden icke skulle finnas
 någre Guld-miner/liktwål man sedan fast annat för-
 stådt/at här finnes både Guld/Silfwer/Koppar/Zern
 och Ammetister. Indianerne kalla förbemålte Flodh
 Paranaguazu/hwilcken näst Floden Amazonum us-
 thi heela Werlden ingen i Storlecken efftergifwer; sal-
 ler uth i Norra Hafwet emillan Berget S. Mariæ
 Capo de Sant Antonio liggande på Södre Siidan
 em Floden. Uthi theß Doß ligga många Öisar/sal-
 la och många Strömar uthi thenna/såsom och een
 stor Insjö/de los Karais/långt ifrån thennes Utha-
 lop/upi Landet belägen. Man meenar att åhr 1515
 skal thenne Flood först wra upfunnit: Här fins
 nas Inwånare till stoort tahl på sombliga Rumm/
 hwilcke äro ett stoort och friskt Folck. Städer
 hafwer man här äthskillige: Ibland hwilcke
 S. Cruz de Sierra/belägen till Siidan aff Peruvia/
 är een aff the Förnemblicke. The an-
 dre som näst thenne berömmas/ äro belägne på
 fruchtbare Öhrter/herliga och sköna Plakar. Wid
 Stranden aff thesse Provincier/som löper ifrån Bra-
 siliën till Floden de la Plata/ finner man 5. eller 6.
 Hamner/ them Siöfarandom mycket beqvåmlige.
 Det förmåhles åhr 1545. siä här hafwa tilldra-
 git/ at ett Tigerdiur är inkommit uthi een förnähm
 Bettan

Bettantes Huus om Nattetsid / hwilket honom uthur Sängen tagit hafwer ; illa sargat / med sigh uthi een stor Rödswas bortförth / ther dödat / och honom upåtit ; Morgonen bitida begifwer sig Anföraren på thenne Dhrtten med 50. Mann uth / at söka samma Willdiur / och när han det fann reeste sig up emot honom / så han det sködt i Hiertat / at det ther bleff liggandes.

Om Provincien Tucuman.

Provincien Tucuman är mitt uthi Landet belägen / theß Lahn sträcker sig ifrån Provincien de los Chicas / (som hörer under then namnkunnige Staden Potosi Befähl) in till Floden de la Plata. Landet är aff een tempererat och sund Lust / hwarförre mycket fruchtbart / doch så willda ännu kunnogt är / finnes här inga Guld- eller Silfwer- Miner. Städer finner man här både större och smärre / för detta och nyligen funderade. Inbyggarna draga Kläder aff Ull / wähl uthstofferade med uthskurit och utharbetat Lådher till anseende / såsom Espanke Tappeter. Göda mycken Booskap / på det the måge aff them bekomma Ull / hwaraff the sedan göra een stor Winst. Sätta sina Huus eller Boningar tätt tillsammans / och bo icke sprödde här och ther /

E

uthan

uthan Byewisß/ oansedt the icke äre stoore/ och finnas såd; Och såsom hwar By innehåller sin Familja/ så omgifwa the them m: Trorne och andre sticket ande Träd; Buskar/ ther med att hålla sine Brannar så mycket bättre ifrån sig/ med hwilcka the alltidh hafwa Trätor och Krig. Är ett arbetsampt Folk/ icke begifwne på Syllert/ som andre Indianer. Siu äre the förnämste Floder till talet/ som detta Landet wätska och upfriska/ och mehra än 80. Bäckar/ berömlige aff det sköna Watinet uthi them finnes. Berömmas ock för the sköne och wiida Boskapsbeeten/ här finnes Sommar och Winter. Vadert är här afwen som i Castella bestaffat.

Om Provincien Santa Cruz de la Sierra.

Santa Cruz de la Sierra / (Staden som ock så kallat blifwer/ hafwa wiß litten för detta för-måhle om/) hwilcket och ären Provincia in i Landet belägen/ gränz ic näst in till Peruolen/ hafwer sitt Namn aff förberörde Stad/ som ther är then förnämste/ hwilken är belägen på ett tørt och wattenlöst Ruum/ icke theß mindre wärer här riskelig Eath/ Win och Matzum. Staden ligger på slätten nedst wid Berget. Huusen äre till een Del betäckte medh Palmeblad. Een litten Bäck faller här
uthur

uthur Bergsklipporne/ löpandes in uthi Insjön/här
 näst liggande/ hwarest sköne och mycket wälsmakande
 Stijkar sångas/och i Staden förnytras. Öfwer
 flöder med thes wäbnlige och ther växande Frucht/
 bestående aff äthstillig Wart/ heelt liusligh till Sma-
 ren. Öfwer fruchtbärande Palm-trä/jempte Wijn-
 drufwer/ Melloner och Stikon: Doch blifwa här
 Träden synnerlig gamla. För detta hafwa In-
 wånarna bodt i Huus aff Jord upbygde/hafwa för-
 warat Rågnwacen för sig till Driicka uthi Gropar/
 hwilcket då the hafwer ibland trutt/ äre the esomoff-
 tadt döde blesne. Thesse hafwa andre Indianer kal-
 lade Cheriguaners/ boende på ett fruchtbart Land/
 mähta plågat och stor Droo tillfogat. ; Hwilcket
 Cheriguaners eller Titans Land/ hafwer Koppar/
 Bly och Silfwer/ ther aff det berömmes.

Något länge här ifrån Öster uth/ tager Provin-
 celen Ytatinemoot/hwilcken i lika måtto är rik aff äth-
 stillige Metall-grufwor. Wid Gränkorna aff S.
 Cruz finnas många andre Länder och Folck.

Om det Magellniske Sundet/ och

Sundet Le Maire.

Dhe Länder som blifwa förståndne under Sundet
 Magellanicum/ äro the som sträcka sigh ifrån
 Floden de la Platta/ in till Södra Hafwet/ emellan
 E 11 Gränz

Gränzarne uthaff Lähnet Shiles / och sielwa Sundet. Man hafwer ofta besöckt thenne Öhrt / på bägge sidor om Stranden / och är bekant at then kan beboos ; doch är widh Norre sidan een mäcktastard Riöld / aff Orsaak / then när till Polen ligger. Een mycket fahrtilig Seglation är här / för thet långwärtige och gruswelige Swäder / här stadigt spörtes. Det förmåhlas om äthskillige som thenne Öhrt hafwa hwar effter andre wilsdare upsockt och upspanat / ibland hwilcke then Riddaren aff Lusitanien Ferdinandus Magellanus / effter hwilcken och Landet sitt Namn hafwer / then förste är / som reeste igenom detta Sundet / år 1520. hwarest han hafwer merckt / Wattenet somblige Tider taga till / somblige aff igen. På högre och wänstre Handen om Sundet är Landet öde / och uthan Inbyggare : Allenast på wänstra sidan seedt många Eldar / det ock Orsaaken hafwer varit / the detta Landet kallat Terram del Feuao / menanedes sig thet wara sedda aff Inwånarne. Besmelte Sund hafwer mehrendeels på alla sidor om sig höge Bergzklippor / är mäcta långt / och aff een oltij Bredd. Wädren / då the mötas uthi bemäldte Sund / förorsaka uthi Haafwet här näst till stölande / een mäcta Stridh / emellan the Wägar som komma uthur Sundet / och the thet möta ifrån Haafwet.

Om

Om Sundet Le Maire.

År 1615. hafwer Isaacus le Maire från Holland uthreesker detta Sundet först upfunnit/ och site Namn aff honom bekommit/ hwilckets Strand består aff brante höge Klippor och Berg; Diupet i sielfwa Sundet är 50. Sampnar. Landet på Västra Sidan hafwer han Maurittij de Nassau nämndt; På Östra Staten Land. Här har och låtit sig see Hwalfistar/ Ståhundar och andra Stöddjur till ite stoort tahl/ så wäl i Inloppet på Sundet/ som inne uthi/ och Södre Hafwet. På Maurittij Land hafwa Bergen syns öfwerfäkte med Snö: Men på Staten Land ha ar Marcken warit grön och med Gräs öfwerwurin. Något här ifrån i Hafwet är Barnerelk-Öjar belägne.

Nederst uthi Fretto Magellanico finnes itt slagz NB.
 stridsbahrt Folck/ hwilckas Längd är 12. och 14. All-
 nar. Sammaledes wid Stranden i sielfwe Magel-
 lanica finnes äfwen så stoort Folck på somblige ställen;
 hwarest ite Hollandz Skiepp anlände/ då thesse un-
 derstådo sig at angriipa samma Skiepp med Wärijor
 och Bogar/ skjutandes så diupt sina Kålswar in/ at 2.
 eller 3. Karlar hade noch göra/ att Kålswen uthur
 E III Skiepp

Stieppet draga / men sedan Holländerne lāssade några Musketer på t hem / blefwo the rådde / och begofwo sigh på Landet igen / hwarest the drogo upp många Tråån och Buskar med Rötterna / och skansade cher medh för sigh : För ett sådant Folck drifade Holländerne sig inthet mehr till Landz ; Theras Ålder sträcker sig till 200. Åhr.

Sch är ån med ett Ord eller tw att förståhla om Goiana, som ligger uti then Södre America / hwilcken elliest i gemeen kallas Brasilia / och är ån aldrig öfwerwunnen aff någon fremmande Macht / ehuru wäl Spanioren hafwer ofta söckt att inkrächta detta Landet / så hafwer det doch aldrig fått sin Gullbordan / så wäl för theß Folckz Stridbarheet / som för the många Röhr som wåra om kring Landet / på hwilcke / när the tända Eld / kan ingen komma igenom ; Theras Konung är aff samme Slächt som Attabaliba är / hwilcken Spanierne låtho srypa uti Peru : Thenne nu regerande / hafwer sitt Residens uti Staden Monza, wid Stön Parimé belägen ; Bemälee Stad öfwerflöddar aff Gull. Elliest är Portugisen mycket mächtig uti Brasilien / helst wid Rio de la Plata, isynnerheet sedan han bekom Kessio med thes underligglande Landh aff Holländerne.

Om

Om Chilij.

Provinsen Chilit är belägen emellan Peruvien och the Patagoners Landskap/aff hwilcke thenne sträcker sig Söder/ och then andre Norr/ Wäster uth hafwer hon det stilla Hafwet/hwilleket löper een mähta lång Wäg/ intill Chinesiske Riket/ beläget ytterst i Asien. Andre göra thessa Landz Gränzer något wildare. Detta Landet är under gifwte Regn/ Floder och andre ährsens Wäderlecks Förändringar/ med Tjdestildnader/ nästan som Europa: Allenast det the hafwa Sommar när wi ^{Här Wint} Winter. Söder-sternan synes här miet uth ^{ter/ ther} een ^{Sommers} litten hwilt Molnfläck/ som woro hon Medel-punch: een uthi bemalte Gläck.

Heela Landet ligger deels widh Eöstranden/ deels är det med Berg upfyllt/ doch then Deelen som löper uth medh Stön/ hålles före wara warmare. Här finnas Struckfoglar och Booskap till stoort tahl. Then Frucht som föres ifrån Spanien/ och blifwer här sadd och planeerat/ tråxer mycket trähl. Floderna för then starcke Kiöld här är/ rännas mer- rendels öfwer med Iis om Nätterna/ men gåd snart äther opne om Dagen. Inwånarna hafwa een stor starck Kropp/ wähl sammanfogade Leeder/ my-
cket

cket benägne till Krigszwäsendet; Hafswa Gewähr/
som är Bogar och Pisslar/Kläder aff åthskillige Will-
dur-skinn. Ehuruwähl thesse Shrter hafwa een
föranderlig och åthskillig Lust/ för det the så när un-
der Söder-stiernan ligga/ som för är omrört; Lijk-
wähl gifwa det inthet nogot aff thesse Indianiske
Länder effter/ uthi många Menniskian nyttige Tingz
Förskaffande/ som är Bergwärc och Metallgruf-
wor/semte allehanda slagz Tillfördzel aff andre Wah-
ror som man kan tarfwa. Många Inwånare/och
the sådanne som icke glerne lida något Regemente/
aff Orsaak the så mycket begifne äre på Krig.

Then ädla
Steenen
Jaspis/
hållas
ther uthi
een slätt
wärde.

Ther Chili gränzar till Peruvien/ ligger Daal-
en Copiapo: Icke långt härifrån är ett Berg/ tå-
dan man uthi stoor Myckenheet hämptar Steenen
Jaspis/ och för det then här så öfwerflödar/ håller
man honom i ringa Wårde. Än är een Daal/kallat
Guasio/ sedan then trisdie kallat Chile/ hwilken is-
bland alle the här i neilgden finnas/ är then Beröm-
ligaste/ aff hwilken och Provincien sitt Rampn bekom-
mit. Det säges här tillförrende hafwa varit riske
Guld-miner/ hwarfrån Petrus de Valdivia skall stoo-
re Ågodeelar och Skatter bracht hafwa wid Staden
La Serena. Är then 11. Decembris 14. Tijmar lång
Dagh/then 11. Junii så många Tijmar långsta Natt.
Det för

Det förmåhles/ at the sig långt sträckande Bergen Cordileras de los Andes, skole alt stadigt wara medh Entö betäcke.

Föruthan ofwanberörde Stadh / finnas här många andre berömlige Städer/uthi hwilka äro Biskopar, Säten, äthskillige slag, Munckar och Klöster/ sampt förnehme Betränte här i Landet regerande. These Städer hafwa nog att skaffa medh the sirlidbare Indianer/ som här wistas/ hwilcke esomofftast öfwerfallit the Christne / och theas Städer plundrat och uthöddt. Somblige aff these Städer ligga på sköne fruchtbärande Öhrter/ aff Hwete och annor slikt Wäxt / doch komma Blindruswor icke gerna här till sin fullkombliga Mognad / för Riöden skuld; Hafwa goda och beqwämlige Hampnar för them Siöfarandom.

Öbland andre är här een Insö/kallad Uucub/ innehållandes många Ölar. Landet på eene Stidan om thene Siön/är mähta steenigt och fullt med Klippor/äntå bär det på somblige ställen Hwete och Majs / och det måst till förundrandes är/ at uti sielfwa Stranden finnas Guldminer.

Om Peruvien.

Det stoore och kosteliga Landet uti Söder-America Peru, hafwer Norr om sig Popaijan, Wäster det stilla Hafs-
wet/

wet: Söder Riket Chili, Öfver widt begrepne och obekande Länder. Lufften är här mähta föranderlig/ i det under itt Clima äre belågne värme/ tempererade och kalla Öhrter. Detta Landet hafwer mehrendeels warit eens Regemente underkastat/ doch fördeelt uthi någre Dommare-ställen eller Samqwemmen/ (som hoos them så kallat blifwer) All hwilcka then eena berömmas för theß sunde och tempererade Lufft/ Fruchtbarande Jord/ i det hon alleijd grön är/ hwarest then Frucht som kommer ifrån Europa/ mycket wähl växer/ hafwer många Inwånare/ Guld/ etc. såsom ock många Städer/ the i listamått o hafwa goda Hampnar/ Lågenheet at bygga Skiepp/ och hwar såsom elliest uthi wähl-belågne Städer mehrendeels kan önskas på then Öhrten; Then andra/ för det här är Hufwuds och störste Handels-staden belågen/ ther the förnämligaste Besättante (som är ibland andre Arkebiskoppen/) uthi Landet hafwa sitt Säte och Tillwist/ sköne Huus/ uthi hwilcka Silfwer och Skatt ifrån alla andra Söder-liggande Öhrter här församlas/ tillijka med många flere Wahror hist-förde/ och sedan öfweršķippade blifwa/ hafwer een god och säker Hampn: Vithon thenne/ åro på thenne Öhrte äthskillige andre Städer/ som bliga hafwa uthi sina Gränkor Guld/ Silfwer/ Quid silfwer/ Koppar/ Jern/ Bly/ Magnet-grufwor. Det sidsta Dommare eller Samqwems-stället/ innehåller i listamått/ såwähl äthskillige berömlige Städer/ som i synnerheet öfwergår the andre. Vithi det Berget Dorosi så risseligit och ömniat kosteligit Silfwer gifwer/ at det synes kunna wara nog för heela Europa. Här är een god Hampn Aricæ kallad/ sådan all Silfwer-skatten blifwer uthšķippat/ hwilcken ock är wäl förwarad för all Fiendseligit Anfall.

Åhr 1525. är detta Landet först upfunnit aff Francisco Pizarro / och hafwa thes Regenter i förstonne mycket förfölgt hwar andra med Mordande / för then Begiärelsen the hafst hafwa till Guld och Silfwer. Then slättare Peruviz Deel är Sand- och grundachtig / och mehrendels ofruchtsam / i spinnereheet effter hon hafwer inge Springkällor eller Vnsidar / ey heller någonsin blifwer wedergweckt med något Regn. Then Bergachtige Peruvia sträcker sig mähta långt / hwilcke Berg äre mycket kallachtige / och offta med Snö öfwer betäckt. Här finnas Leijon / Wargar / swarta Björnar / Råbäckar / och itte slag; Booskap Cameler ey olikt / aff hwilkens Vll göras Täckor och annat / hwad till Kläder kan nödigt wara. Ibland berörde Berg finnas många stoor diupe Daalar / mycket Fruchtbårande / och med Polck wäl besatte / effter the hafwa een warmachtig Wäderleek. These Inwånare äre kloofare / modigare och sticketligare än theas nåstomliggande Grannar.

Det förmåhles i gemeen om Peruvianerne / at the äre fördeelte uthi tree handa slag; Polck / hwilcka hafwa äthskillige andra under sig / som igen äthskillias på Nampnen och Språcken / föra och offta Krig med hwar andra / uthaff det the sig hwars annars Gränkar bemächtawilia. Qwinnorna hafwa Kläder aff Vll / nederhengiande på Hölen ; Männerna hafwa Undertröjor / som räcka neder på tiocka Reener / hwar öfwer the fasta een annan kort Jacka. Sansedt the hafwa eenahanda slag; Dräckt måst uthi heela Landet / doch skillier det mycket på Huswud-Bonaden ; Elliest är här ock på somblige Kummeeensaldige Inbyggare till een stoor deel / the thes dyrcka Affgudar / hafwandes många andre Widskepeller för sig. Bruka Wärior / Spisar / Jernklubbor / Guld- och Silfwer-Pror / Slungor och andre slag; Skott i Krig.

Om Magellanka.

Om Magellanka/ som sitt Namn hafwer bekommit aff Magellano/ hwilcken then först bleswit warse och seedt/ när han Söder uthi Werlden seglade/ hafwer man föga at förmåhla/ effter then är oß ännu måst obekant/ som och owist/ om hon består aff fasta Landet/ eller många öyar. Hon blifwer och kallat then Södra Werlden/ effter det hon ligger Söderst ifrån oß/ sig sträckande wide och brede under Söderstiernan. Det mees nas aff them ther warit hafwa/ henne wara så stor som Europa och Africa tillsammans.

E N D E.

